

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

του Β. Ν. ΤΑΤΑΚΗ

Ενοχλεί γενικά τὸν ἄνθρωπο ἡ σκέψη ὅτι αὐτοὶ ποὺ εἶναι, αὐτὸ ποὺ ἔχει, τὸ ὀφείλει στοὺς «πατέρες», στὶς γενεές ποὺ πέρασαν. Θέλει νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ βεβαιώνη τὴν δική του ὑπαρξή, νὰ αὐτοβεβαιώνεται, νὰ χαίρεται τὴν δική του συμβολή. Μικροχαρῆς ἡ στάση αὐτή· περιορίζει τὸν ἄνθρωπο στὶς ψυχολογικὲς ἀντιδράσεις, στὸ στενὸ κλοιὸ τοῦ ἐγώ, ἢ τοῦ παρόντος μόνο· δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ χαρῆ καὶ νὰ ζήση μὲ τρόπο βαθὺ τὴν παρουσία τοῦ ἀνθρώπου μέσα στοὺς αἰῶνες, μὲ λίγα λόγια δὲν τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ζήση μέσα του τὸν ἄνθρωπο σὰν ὄν ποὺ δημιουργεῖ ἱστορία. Δημιουργὸς ἱστορίας εἶναι οὐσιαστικὰ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἱστορία θὰ πῆ συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη πορεία, ὅπου τὰ βήματα τοῦ παρόντος, συνεχίζονται τὸ βηματισμὸ τοῦ παρελθόντος καὶ ὀδεύουν πρὸς τὸ μέλλον. Τὰ βήματα τοῦ παρόντος εἶναι αὐτὰ ποὺ εἶναι, διότι συνεχίζονται τὸν βηματισμὸ τοῦ παρελθόντος· ἢ καλύτερα, ἔχουν τὸ νόημα ποὺ ἔχουν, γιατί εἶναι γεμάτα καὶ ἱστορία.

Μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο εἶναι τὸ ἱστορικὸ γεγονός, καὶ μάλιστα ὅσο περισσότερο μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο τόσο περισσότερο ἱστορικὸ γεγονός. Καὶ ὅμως τὴν ἴδια ὥρα ποὺ εἶναι μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο ἐκφράζει ἓνα σημεῖο, ἓνα σταθμὸ στὴν ἱστορικὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι γεμάτο, εἶναι θρεμμένο ἀπὸ ἱστορία.

Ἡ ἱστορικὴ μνήμη λοιπόν, ἡ μνήμη τοῦ παρελθόντος εἶναι ἀπαραίτητο καὶ ζωτικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν πορεία καὶ τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἔθνους. Καὶ ἱστορικὴ μνήμη θὰ πῆ ὅσο τὸ δυνατό καθαρὴ συνείδηση τοῦ νοήματος τοῦ ἔργου τῶν «πατέρων», συνείδηση ποὺ νὰ γίνεται ὀδηγητικὴ φωνὴ στὸ βηματισμὸ τοῦ παρόντος.

Δὲν μπορούμε, νομίζω, ἐμεῖς οἱ Νεοέλληνες νὰ εἴμαστε ὑπερήφανοι γιὰ τὴν ἱστορικὴ μας μνήμη. Παρουσιάζει σημαντικὰ χάσματα καὶ τρωτὰ ἀπέναντι τοῦ ἔργου τῶν πατέρων μας. Ἄμεσοι πατέρες μας εἶναι οἱ γενεές ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Πόλης καὶ ἐδῶ, αὐτὲς ποὺ, στηριγμένες ἀπάνω στοὺς θησαυροὺς τοῦ παρελθόντος, συγκρότησαν καὶ στῆριξαν τὴν νεοελληνικὴ, τὴ δική μας ἱστορία, τῆς ἔδωσαν τὴν ἰδιοτυπία της, τὸ δικό της νόημα καὶ χαρακτήρα· αὐτὲς ποὺ μὲ τὸ πνευματικὸ τους γενικὰ ἔργο, μὲ τὶς ἀξίες ποὺ δημιούργησαν, τίμησαν καὶ ἔζησαν, μᾶς ἔδωσαν τὸ δικαίωμα νὰ μιλοῦμε γιὰ Νεοελληνικὴ Παιδεία. Ὅλο αὐτὸ τὸ ἔργο, καὶ μάλιστα στὸ σπουδαιότερο τμῆμα του, ἐκεῖνο ποὺ κατεργάστηκαν οἱ ὡς τὸ 21 γενεές μὲ τὸν ζῆλο καὶ τὸν οἶστρο γιὰ τὴν προκοπὴ καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Γένους δὲν μπορούμε δυστυχῶς νὰ ποῦμε ὅτι τὸ γνωρίζουμε, οὔτε, φυσικὰ ὅτι τὸ ζοῦμε, γιατί δὲν τὸ μελετοῦμε, τουλάχιστον ὅσο πρέπει. Εἶναι γνωστὸ ὅμως ὅτι τὴν πνευματικὴ παράδοση, τὴν Παιδεία –ὄχι τὴν ἐκπαίδευση– ἐνὸς ἔθνους τὴν δημιουργεῖ ἢ ἀκατάπαυστη μελέτη, μὲ τὴν ὁποία ἀνανεώνονται τὰ παραδομένα πνευματικὰ κεφάλαια, ἐνσωματώνονται στὸν κορμὸ τοῦ παρόντος καὶ μὲ νέα ζωὴ καὶ τρόπο κάθε φορὰ πραγματώνονται. Μόνο τότε μπορούμε νὰ μιλοῦμε γιὰ πνευματικὴ παράδοση, γιὰ πνευματικὴ ζωὴ. Ὅταν ὑπάρχη ἡ αἴσθησις, ὅτι συνεχίζεις ἔργο ποὺ σοῦ παρέδωσαν οἱ πατέρες, ὅταν αἰσθάνεσαι δεμένος μ' αὐτό, καὶ ἔρχεσαι μὲ τὴν σειρά σου νὰ τὸ ζήσης καὶ σύ, νὰ τὸ συζητήσης καὶ νὰ τὸ δουλέψης μὲ τὶς δικές σου δυνάμεις. Τέτοια πορεία ὀδηγεῖ στὴν δημιουργία πραγματικοῦ πολιτισμοῦ, πραγματικοῦ πνευματικοῦ βίου. Ὅλοι οἱ μεγάλοι πολιτικοί, ὅπως διδάσκει ἡ ἱστορία, εἶναι θεμελιωμένοι ἀπάνω σὲ πλοῦσια καὶ ζωντανὴ παρά-

δοση, την οποία κάθε γενεά, συνεχίζοντάς την, την ανανέωνε και την πλούτιζε.

Για να πᾶς πὶὸ πέρα, πρέπει να γνωρίζεις τί ἔχει γίνει, και ὅσο καλύτερα και βαθύτερα τὸ γνωρίζεις, τόσο καλύτερα προχωρεῖς με ἀσφάλεια, με γνώση, με βάθος. Τοῦτο εἶναι, πιστεύω, τὸ βαρύτερο χρέος τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων κάθε γενεᾶς, να ἀποκαλύπτουν με τὸν καλύτερο τρόπο τοὺς πνευματικούς θησαυροὺς τῶν πατέρων, να βοηθοῦν τὴν συγκρότηση ζωντανῆς παράδοσης, και τὴν ἴδια ὥρα με τὴν δική τους συμβολή να τὴν ανανεώνουν.